

Sygnatura akt I C 1081/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań , dnia 30 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: **SSO Sławomira Hańczewska**

Protokolant: **st. sekr. sąd. Monika Szulc**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 grudnia 2016r. w Poznaniu sprawy z powództwa

(...) Sp. z o.o. w P.

przeciwko

W. S. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. Oddala powództwo.

2. Kosztami postępowania obciąża powoda i z tego tytułu zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Sławomira Hańczewska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 lipca 2016 roku strona powodowa – (...) Sp. z o.o. w P. wniosła o uznanie za bezskuteczną wobec powoda umowy sprzedaży zawartej dnia 16 marca 2016 roku pomiędzy pozwaną W. S. (1) a małżonkami Z. D. oraz H. D., a podstawie której pozwana nabyła:

a) własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), położonego w S., w budynku na Osiedlu (...)

b) prawo własności nieruchomości zabudowanej budynkami garażu, położonej w S., dla której Sad Rejonowy P. (...) prowadzi księgę wieczystą po nr (...),

celem zaspokojenia przez powoda wierzytelności wobec Z. D. wynikających z prawomocnego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w P. (...) z dnia 3 czerwca 2016 roku w sprawie o sygn. akt IX (...), w części wynoszącej kwotę 200.000 zł. Nadto powódka wniosła również o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie powódka podniosła, że uzyskał wobec Z. D. tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty – na kwotę 489682,37 zł. Tytuł ten został wydany w związku z zaległościami czynszowymi, wnikającymi z zawartymi między Z. D. a powódką umowami najmu lokali użytkowych. Z. D. uznał zadłużenie w porozumieniu z dnia 12 kwietnia 2016 roku. W dniu 16 marca 2016 roku Z. D. ze swoją małżonką zawarli umowę sprzedaży nieruchomości. Powódka podniosła, że zachodzi domniemanie, iż pozwana wiedziała, że dłużnik dokonał zbycia ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wobec wyzbycia się praw do nieruchomości Z. D. stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed zawarciem umowy sprzedaży. Powódka podniosła również, że dłużnik dysponuje jedynie majątkiem ruchomym (meblami),

których łączna wartość w cenach detalicznych wynosi 185.000 zł, nie posiada wierzytelności oraz środków na rachunku bankowym.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powódki kosztami procesu.

Pozwana podniosła, że zawarła umowę sprzedaży nieruchomości ze Z. D. i jego małżonką. Wskazała, że dowiedziała się o problemach finansowych Z. D. w Boże Narodzenie 2015, a sprzedaż mieszkania wraz z garażem miała na celu pozyskanie środków na zaspokojenie wierzycieli. Pozwana nie знаła wysokości zadłużenia ani kręgu wierzycieli. Pozwana podkreśliła, że nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż dłużnik dokonał czynności mające na celu zaspokojenie wierzycieli, a osoba trzecia nie uzyskiwała korzyści majątkowej. Pozwana poniosła całą cenę (212.000 zł) i nie odniosła żadnej korzyści majątkowej. Zaprzeczyła twierdzeniom, że działała w złej wierze i podniosła, że o zadłużeniu względem powódki dowiedziała się z pozwu. Podkreśliła, że porozumienie o uznaniu długu jak i tytuł wykonawczy pochodzą z czasu po zawarciu umowy sprzedaży.

W dniu 10 października 2016 roku Sąd Okręgowy w P. (...) udzielił stronie powodowej (...) Sp. z o.o. w P. zabezpieczenia roszczenia a podstawie której pozwana nabyła:

a) własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...), położonego w S., w budynku na Osiedlu (...)

b) prawo własności nieruchomości zabudowanej budynkami garażu, położonej w S., dla której Sąd Rejonowy P. (...) prowadzi księgę wieczystą po nr (...)

poprzez zakazanie zbywania własnościowego spółdzielczego o uznanie za bezskuteczną wobec powoda umowy sprzedaży zawartej dnia 16 marca 2016 roku pomiędzy pozwaną a małżonkami Z. D. oraz H. D..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. D. prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie sprzedaży mebli. W ramach tejże działalności zawierał ze spółki (...) Sp. z o.o. w P. umowy najmu lokali użytkowych. Od 2014 roku po stronie Z. D. powstawało zadłużenie z tytułu zaległości w zapłacie czynszu.

Okoliczność bezsporna

W. S. (1) jest siostrą Z. D.. W trakcie Świąt Bożego Narodzenia w 2015 roku żona Z. H. G.-D., popłakała się i powiedziała W. S. (1), że jej mąż ma problemy finansowe i wraz z małżonkiem będą musieli sprzedać mieszkanie, aby spłacić zadłużenie.

Dowód: przesłuchanie pozwanej W. S. (1) (00:36:33-00:50:17 - protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 21 grudnia 2016 roku – płyta CD k. 99), zeznania świadka J. K. (1) (00:36:33-00:50:17 - protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 21 grudnia 2016 roku – płyta CD k. 99)

W związku z tym, iż W. S. (1) planowała nabyć mieszkanie w S., postanowiła kupić lokal od brata, aby jednocześnie pomóc mu w spłacie zadłużenia.

Dowód: przesłuchanie pozwanej W. S. (1) (00:36:33-00:50:17 - protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 21 grudnia 2016 roku – płyta CD k. 99), zeznania świadka J. K. (1) (00:36:33-00:50:17 - protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 21 grudnia 2016 roku – płyta CD k. 99)

Umówioną cenę sprzedaży W. S. (1) zapłaciła gotówką, w czterech ratach, do rąk Z. D. i jego małżonki. Pierwsza rata miała miejsce w grudniu (100.000 zł), druga w styczniu (50.000 zł), trzecia w lutym (50.000 zł), a pozostała kwota została uiszczona przy zawarciu umowy.

Dowód: przesłuchanie pozwanej W. S. (1) (00:36:33-00:50:17 - protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 21 grudnia 2016 roku – płyta CD k. 99)

W dniach 28 grudnia 2015 roku, 29 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2015 roku Z. D. wykonał przelewy na rzecz strony powodowej na łączną kwotę 78565,42 zł.

Dowód: potwierdzenia przelewów – k. 83, 85, 86

W dniu 16 marca 2016 roku przed notariuszem A. S. A. D. i Z. D. oraz W. S. (2) zawarli umowę sprzedaży. Małżonkowie H. D. i Z. D. oświadczyli, że przysługuje im na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej - spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer (...) w budynku nr (...) na osiedlu (...) w S., o łącznej powierzchni użytkowej 62,90 metrów kwadratowych, znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej w S., jak również są właścicielami nieruchomości położonej w S. stanowiącej działkę numer (...) o obszarze (...) m 2, dla której Sąd Rejonowy P. (...) w P. pod oznaczeniem (...). Małżonkowie oświadczyli, że sprzedają W. S. (2) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) opisanego wyżej wraz z wkładem budowlany oraz prawo własności nieruchomości o numerze księgi wieczystej (...) opisaną wyżej. W. S. (1) podała, że jest stanu wolnego i oświadczyła, że powyższe spółdzielcze prawo własności zabudowanej nieruchomości kupuje. Stawający podali cenę przedmiotów umowy na 212.000,00 zł, na którą złożyły się: cena spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w kwocie 200.000,00 zł oraz cena zabudowanej nieruchomości w kwocie 12.000,00 złotych. W. S. (2) oświadczyła, że przed podpisaniem niniejszej umowy zapłaciła sprzedawcom całą podwyższoną cenę, co małżonkowie D. potwierdzili. Strony nadto oświadczyły, że czynsz do spółdzielni mieszkaniowej od miesiąca kwietnia 2016 roku będzie płacić kupująca oraz że przejmuje od tego miesiąca rozliczenie z tytułu dostawy ciepła.

Dowód: umowa sprzedaży z dnia 16 marca 2016 roku (k. 35-38)

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 marca 2016 roku Z. D. uiścił kwotę 324.353,28 zł za zaległe zobowiązania przysługujące wobec niego spółce (...) Sp. z o.o., oraz kwotę 147 889,33 zł za zaległe zobowiązania przysługujące wobec niego (...) sp. z o.o.

Dowód: oświadczenie spółki (...) Sp. z o.o. z dnia 22 września 2016 r. (k. 62), oświadczenie spółki (...) sp. z o.o. (k. 65)

Dnia 5 kwietnia 2016 roku Z. D. i W. S. (1) podpisali protokół przekazania-przejęcia mieszkania.

Dowód: protokół przekazania-przejęcia z dnia 5 kwietnia 2016 roku.

W dniu 12 kwietnia 2016 roku pomiędzy (...) Sp. z o.o. w P. (wynajmującym) a Z. D., prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą E. L. M. Z. D. (najemcą) zostało zawarte pisemne porozumienie. Najemca oświadczył, że zadłużenie wobec najemcy na dzień 12 kwietnia 2016 roku wynosi 919.320,22 zł, a zestawienie wszystkich należności stanowi załącznik do porozumienia. Najemca zobowiązał się do spłaty zadłużenia określonego w § 1 porozumienia, jak i do zapłaty bieżąco wystawianych faktur w ten sposób, że: 1) do dnia 15 kwietnia 2016 roku 22.672,81 złotych tytułem spłaty całościowego zadłużenia dotyczącego umowy najmu lokalu przy ul. (...) w P., która rozwiązana została dnia 30 kwietnia 2015 roku 2) do dnia 30 kwietnia 2016 roku 65.000 zł tytułem spłaty zadłużenia oraz bieżących faktur, które zostaną wystawione w kwietniu 2016 roku, 3) do końca miesiąca począwszy od 1 maja 2016 roku kwoty po 65.000 zł tytułem spłaty zadłużenia i bieżąco wystawianych faktur przez okres około 4 lat, aż do czasu spłaty całego zadłużenia określonego w § 1 porozumienia.

Dowód: porozumienie z dnia 12 kwietnia 2016 roku (k. 17)

Dnia 3 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w P. (...), Wydział IX Gospodarczy, wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, orzekając, że pozwany Z. D. ma zapłacić stronie powodowej (...) Sp. z o.o. w P. kwotę 489.68,37 złotych wraz z ustawowymi odsetkami do dnia 31 grudnia 2015 roku, zaś za okresy przypadające od 1 stycznia 2016 roku wraz z

odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych, od wskazanych w tymże nakazie kwot i dat. Nakaz ten został zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Dowód: kopia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sygn. IX (...) (k. 14-15)

Powód wszczął postępowanie zabezpieczające prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. (...) w P. A. G. pod sygn. akt KM (...). W toku postępowania ujawniono jedynie majątek ruchomy w postaci towarów handlowych (mebli) znajdujących się w sklepie prowadzonym przez dłużnika, których łączna wartość w cenach detalicznych wynosiła ok. 185.000 zł. Dłużnik nie posiada wierzytelności, środków na rachunkach bankowych czy też innych nieruchomości.

Okoliczność bezsporna

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, przesłuchania stron, oraz zeznań świadków.

Oceniając dowód z zeznań świadka J. K. (2) Sąd miał na uwadze, iż jest ona siostrą pozwanej oraz Z. D., który jako dłużnik był bezpośrednio zainteresowany rezultatem niniejszego procesu. Jednakże w ocenie Sądu zeznania te zasługiwały na wiarę. Świadek podała okoliczności dowiedzenia się o problemach finansowych brata w sposób zbliżony z samą pozwaną, jak również podała, że siostra przed zawarciem umowy sprzedaży poszukiwała już mieszkania na terenie S..

Odnosząc się do dowodu z zeznań Z. D., Sąd dał mu wiarę co do okoliczności związanych z jego zadłużeniem, a także co do dokonywanych spłat wierzytelności, gdyż znajdowały oparcie w przedłożonych dokumentach. Ponadto świadek w sposób tożsamy jak pozwana oraz świadek J. K. (1) opisał motywy sprzedaży mieszkania oraz okoliczności zawarcia umowy przed notariuszem.

Sąd za wiarygodne uznał dowód z przesłuchania pozwanej W. S. (1), która podała dokładne okoliczności, kiedy dowiedziała się o zadłużeniu swojego brata, dlaczego zdecydowała się zakupić od niego mieszkanie, oraz w jaki sposób uściśliła cenę. Zeznania te okazały się logiczne i spójne, a nadto – co do okoliczności, w jakich dowiedziała się o problemach finansowych brata – korelowały z zeznaniami J. K. (1).

W przeważającej mierze wiarygodnym okazał się dowód z przesłuchania powoda. R. S. opisał w sposób dokładny okoliczności zawarcia porozumienia z 12 kwietnia 2016 roku oraz prowadzenia negocjacji co do spłaty zadłużenia. Sąd uznał jednakże, że nie są wiarygodne zeznania powoda w zakresie, w jakim podnosił on, że Z. D. wpłacił przelewem w tym roku kwotę 27.000 zł, gdyż uznane za wiarygodne potwierdzenia przelewów przedłożone przez pełnomocnika pozwanej opiewały na inną sumę.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, albowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a i Sąd nie znalazł powodów, by czynić to z urzędu.

Sąd oddalił wniosek strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z ewidencji sprzedaży VAT za okres od 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 marca 2016 roku na okoliczność przychodów uzyskiwanych w tym czasie z prowadzonej działalności gospodarczej przez Z. D.. Świadek na rozprawie podał w przybliżeniu, jaki przychód osiągnął w pierwszym kwartale, a Sąd nie znalazł powodów, by twierdzenia te uznawać za niewiarygodne, zatem nie było przesłanek, aby przeprowadzać kolejny dowód na tę samą okoliczność.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem

wierzycieli, jeżeli wskutek czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.).

Z powyższych przepisów wynika, iż konieczne dla wystąpienia z żądaniem uznania czynności prawnej za bezskuteczną jest pokrzywdzenie wierzyciel (powstanie stanu niewypłacalności lub jej wyższy stopień), działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej, wiedza osoby trzeciej albo możliwość dowiedzenia się o tym przy zachowaniu należytej staranności.

Sytuację procesową powoda w sprawie ze skargi pauliańskiej ułatwia szereg przewidzianych przez ustawodawcę domniemań. W niniejszej sprawie szczególną wagę przepisów należy domniemaniom z art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zaskarżenie wobec osób bliskich, w rozumieniu § 3 art. 527 k.c. wykazuje specjalną właściwość, polegającą na odwróceniu ciężaru dowodowego. Wierzyciel w tym wypadku obowiązany jest tylko do wykazania stosunku bliskości, a rzeczą osoby (osób) trzecich jest wykazanie, że u dłużnika świadomości pokrzywdzenia nie było, przez co zwalnia się on od dalszego dowodu wykazania braku znajomości świadomości pokrzywdzenia (zob. szerzej np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 lutego 2016 roku, sygn. akt I ACa 1598/15, LEX nr 2004521).

Nie powinno budzić wątpliwość, że w niniejszej sprawie doszło do spełnienia przesłanki uzyskania korzyści majątkowej przez osobę trzecią. Pozwana bowiem, na skutek zawarcia z małżonkami D. umowy sprzedaży, nabyła spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu położonego w S. oraz nieruchomości zabudowaną garażem. Dla ustalenia faktu uzyskania korzyści majątkowej nie jest istotne, że pozwana za te składniki majątkowe zapłaciła. Sąd Okręgowy podziela bowiem pogląd, że osoba trzecia uzyskuje „korzyść majątkową” w rozumieniu art. 527 k.c. także wtedy, gdy płaci za rzecz nabytą od dłużnika cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy. W art. 527 k.c. nie chodzi o korzyść majątkową w sensie potocznym, utożsamianą np. z nabyciem rzeczy za cenę niższą od wartości tej rzeczy – w takim przypadku za „korzyść” uważa się różnicę między wartością rynkową rzeczy a zapłaconą ceną. Korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość, przy czym drugorzędne znaczenie ma cena nabycia (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 kwietnia 2015 r., sygn. V ACa 860/14). Zaznaczyć także należy, że bez względu na to, czy małżonka dłużnika H. D. wyraziła zgodę na zaciągnięcie zobowiązania przez męża, istnieją podstawy do uznania całej czynności prawnej za bezskuteczną wobec strony powodowej, nawet jeśli przedmiot czynności jest składnikiem majątku wspólnego małżonków (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r. sygn. III CZP 15/11, OSNC 2012/1/1), co zresztą przez żadną ze stron nie było kwestionowane.

Bezspornym było również, że stronie powodowej przysługiwała wobec Z. D. wierzytelność, stwierdzona nakazem zapłaty, która istniała nadal w dniu wyrokowania. Nie budziło wątpliwości Sądu, iż wierzytelność ta istniała również w dniu dokonania czynności prawnej będącej przedmiotem zaskarżenia. Wprawdzie porozumienie, stanowiące następnie podstawę do wydania nakazu zapłaty, było zawarte 12 kwietnia 2016 roku, to jednak wskazane daty naliczania odsetek zawarte w nakazie zapłaty wskazują na to, iż wymagalność poszczególnych składników zadłużenia miała miejsce już przed zawarciem tak porozumienia, jak i umowy sprzedaży. Wskazuje na to zresztą treść porozumienia, która wyraźnie odnosi się do zaległości Z. D. w płatnościach. Nadto okoliczności tej nie kwestionowała również pozwana, która w toku procesu nie twierdziła, że zadłużenie to powstało już po dokonaniu umowy sprzedaży.

Oceniając wystąpienie przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli poprzez powstanie stanu niewypłacalności lub jej wyższego stopnia, Sąd zauważył w pierwszej kolejności, że wierzytelność strony powodowej stwierdzona tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty z klauzulą wykonalności opiewa na sumę 489.682,37 zł, a w toku postępowania egzekucyjnego wykazano, że ujawniony został jedynie majątek ruchomy o wartości wyrażonej w cenach detalicznych na około 185.000 zł. Dłużnik nie ma innego majątku – wierzytelności czy środków na rachunkach bankowych. Żadna ze stron nie kwestionowała także, że środki uzyskane z umowy sprzedaży nieruchomości nie znajdują się już obecnie w majątku dłużnika. Strona powodowa nie może zatem obecnie skierować egzekucji do

ekwiwalentu, jaki dłużnik uzyskał, tj. ceny z umowy sprzedaży, gdyż z przebiegu postępowania egzekucyjnego wynika, że taki składnik majątkowy nie znajduje się już w majątku dłużnika. Natomiast gdyby nieruchomości nadal znajdowała się w majątku, wierzyciel mógłby skierować wobec niej egzekucję, i uzyskać tym samym częściowe zaspokojenie. Dokonanie czynności prawnej przez dłużnika z pozwaną, której przedmiotem był jedyny już wartościowy składnik majątku Z. D., spowodowało niemożność częściowego zaspokojenia wierzyciela. Pogłębiła się bowiem niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 k.c., która oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Niewypłacalność ta istniała przy tym tak w chwili wystąpienia ze skargą, jak i w momencie orzekania w niniejszej sprawie.

Jednakże zdaniem Sądu powyżej stwierdzone okoliczności nie pozwalały jeszcze, aby uznać, że zostały spełnione przesłanki z art. 527 § 1 k.c. Wprawdzie proste przyrównanie stanu majątku sprzed umowy sprzedaży do stanu majątku po dokonaniu transakcji pozwalałoby na przyjęcie, że czynność ta doprowadziła do pokrzywdzenia wierzycieli, to jednak już dogłębna analiza wszystkich pozostałych okoliczności sprawy prowadzić musiała do odmiennego wniosku. Z ustalonego stanu faktycznego wynika bowiem, iż określona między stronami umowy sprzedaży cena, była uiszczana w czterech ratach, i płacono dłużnikowi w okresie od grudnia do lutego w kwotach 100.000 zł, 50.000 zł, 50.000 zł, zaś pozostała suma uiszczona została przy zawarciu umowy sprzedaży. Powyższe potwierdza również treść aktu notarialnego, w którym Z. D. i jego małżonka oświadczyli, iż uzyskali już całość ceny przed zawarciem umowy. W ocenie Sądu strona pozwana wykazała, że środki te zostały przeznaczone na uiszczenie innych wierzytelności. Przedstawiła bowiem zaświadczenia dwóch spółek, w których ich przedstawiciele oświadczyli, iż w okresie od stycznia do marca 2016 roku (tj. w czasie pokrywającym się z tym, kiedy miała być uiszczona cena), zostały spłacone przez Z. D. zaległe wierzytelności z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Co więcej, przedstawione na ostatniej rozprawie potwierdzenia przelewów wskazują, że dłużnik w tymże czasie, oraz pod koniec grudnia 2015 roku, dokonywał przelewów na konta innych kontrahentów, w tym również na konto powódki. Trudno nie dostrzec koincydencji pomiędzy okresem, w jakim pozwana miała uiszczać kolejne części umówionej ceny (tj. koniec grudnia, styczeń, luty i marzec – przy zawarciu umowy), a dokonywanymi przelewami. Przytoczyć trzeba tutaj stanowisko Sądu Najwyższego, który stwierdził, że nie powoduje pokrzywdzenia wierzycieli czynność prawna dłużnika zmniejszająca jego majątek, jeżeli dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał ekwiwalent, który nadal znajduje się w jego majątku lub posłużył mu do zaspokojenia wierzycieli (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., sygn. IV CSK 39/11). Zdaniem Sądu pozwana wykazała, że dłużnik uzyskany ekwiwalent przeznaczył dla zaspokojenia wierzycieli. Wprawdzie cała cena uzyskana ze sprzedaży nieruchomości nie została przeznaczona na zaspokojenie wierzytelności strony powodowej, lecz należy stwierdzić, że dłużnik nie miał takiego obowiązku. Wierzytelności przysługujące stronie powodowej nie korzystały bowiem z pierwszeństwa zaspokojenia, zatem to od wyboru dłużnika zależało, na poczet których wierzytelności zdecyduje się przeznaczyć uzyskane ze sprzedaży środki.

Sądowi znane jest stanowisko wyrażone w judykaturze, że wprawdzie dłużnik co do zasady ma prawo wyboru wierzyciela, którego chce zaspokoić, skoro w wypadku wielości wierzycieli przepisy nie przewidują szczególnej kolejności ich zaspokojenia, i sam fakt wyboru jednego z nich i zaspokojenia jego wierzytelności nie może być przedmiotem opartego na art. 527 § 1 k.c. zarzutu pokrzywdzenia innych wierzycieli, to jednak są sytuacje, w których wspomniany zarzut może być skutecznie podniesiony, a będzie tak między innymi wtedy, gdy dłużnik dokonał wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do jego uprzywilejowania kosztem pozostałych wierzycieli (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2005 r., II CK 225/05, niepubl.). Sąd stanowisko takie w pełni podziela, zwracając jednakże uwagę, że o takiej sytuacji nie może być mowy w niniejszej sprawie. Jak wynika z potwierdzeń przelewów oraz zaświadczeń uzyskanych od spółek (...) sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o., dłużnik w okresie od 28 grudnia 2015 roku do marca 2016 roku dokonywał na rzecz różnych wierzycieli, w tym także w stosunku do strony powodowej. Nie można zatem uznać, aby Z. D. dokonywał wyboru wierzycieli w sposób arbitralny, prowadząc do uprzywilejowania pozostałych. Przeciwnie, z potwierdzeń przelewów oraz zaświadczeń kontrahentów dłużnika wynika, iż dokonywał on wpłat na poczet różnych wierzycieli, w tym również na rzecz strony powodowej. Sąd dostrzega wprawdzie, iż potwierdzenia przelewów złożone na ostatniej rozprawie nie wskazują, kiedy wymagalne były wierzytelności, na poczet

których dokonano wpłat, jednak już w zaświadczeniach od (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. wskazano wyraźnie, że nastąpiło uregulowanie należności już wymagalnych.

W tej sytuacji, skoro ekwiwalent uzyskany ze sprzedaży został przeznaczony na zaspokojenie innych wierzycieli, a także na inne wierzytelności strony powodowej, Sąd uznał, że nie może być mowy o pokrzywdzeniu wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 1 k.c., a w konsekwencji brak jest również świadomości pokrzywdzenia po stronie dłużnika.

Już tylko powyższe okoliczności skutkować musiały oddaleniem powództwa, gdyż jedynie łączne spełnienie wszystkich przesłanek skargi pauliańskiej prowadzić może do oddalenia powództwa. Niezależnie jednak od powyższego Sąd uznał, iż nawet gdyby przyjąć, że doszło do pokrzywdzenia wierzycieli na skutek tej czynności prawnej, a dłużnik działał ze świadomością ich pokrzywdzenia, to nie sposób stwierdzić, by wiedziała lub przy należytej staranności mogła się o działaniu z pokrzywdzeniem wierzyciela dowiedzieć osoba trzecia, tj. pozwana.

Sąd uznał, iż w świetle okoliczności faktycznych niniejszej sprawy nie można uznać, by ta ostatnia przesłanka była spełniona. Pozwana jest siostrą dłużnika, z którym trzymuje stały kontakt. Niewątpliwie zatem należy do katalogu osób pozostających z dłużnikiem w bliskim stosunku. Tym samym co do okoliczności istnienia o u pozwanej świadomości pokrzywdzenia wierzyciela działało domniemanie z art. 527 § 3 k.c. Powodowało ono odwrócenie ciężaru dowodu i konieczność wykazania przez pozwaną, że nie miała ona świadomości, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zdaniem Sądu pozwana taką okoliczność przeciwną udowodniła. Podała, że dowiedziała się o trudnościach finansowych brata w Boże Narodzenie, a kupno przez nią mieszkania było decyzją motywowaną chęcią pomocy. Oczywiście można rozważać, czy w tychże okolicznościach pozwana nie mogła udzielić bratu zwykłej pożyczki, jednak tak pozwana, jak i przesłuchani świadkowie, zgodnie wskazywali, iż W. S. (1) przez dłuższy okres nosiła się z zamiarem kupna mieszkania w S.. W ocenie Sądu nie można pozwanej czynić zarzutu z tego, że chciała pomóc bratu, skoro wyraźnie wskazywała, że w jej ocenie pieniądze te miały zostać przeznaczone na spłatę zobowiązań. Jest przy tym naturalnym, że nawet w bliskiej rodzinie, jaką jest brat i siostra, osoby te nie mają szczegółowej wiedzy na temat tego, kto jest wierzycielem i na jaką sumę. Jedynie wiedza o ogólnie pojętych problemach finansowych jest z reguły w takich stosunkach znana i wystarczająca, aby podjąć decyzję o dokonaniu transakcji, która z jednej strony ma pomóc bratu, z drugiej zaś - zapewnić sobie pewne materialne przysporzenie. Z zeznań świadka J. K. (1), jak i z przesłuchania pozwanej, wynikało, że W. S. (1) chciała kupić mieszkanie w S., a skoro w jej ocenie mogła taką transakcją pomóc bratu, który mógł dzięki temu spłacić wierzytelności, to nie sposób uznać, by mogła mieć ona świadomość, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W ocenie Sądu wykazane przez pozwaną okoliczności, że już dłużej planowała zakup mieszkania w S., a zawarta z bratem umowa miała mu dodatkowo pomóc w spłacie długów wskazują, że pozwana obaliła domniemanie z art. 527 § 3 k.c. i nie wiedziała, iż dłużnik mógłby działać ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Nadto trzeba także zaakcentować, że pozwana również przy dołożeniu należytej staranności nie mogłaby dowiedzieć się o pokrzywdzeniu wierzycieli, skoro dłużnik zapewniał ją, że środki ze sprzedaży będą przeznaczone na zakup nieruchomości. Nawet oceniając zachowanie pozwanej przez pryzmat wzorca należytej staranności stwierdzić należy, iż nie można było wymagać od pozwanej, aby działając w zaufaniu do brata i kierując się chęcią pomocy, poszukiwała szczegółowych informacji na temat zadłużenia i wierzycieli Z. D.. Co istotne, dokonana czynność miała miejsce przed wszczęciem egzekucji, a nawet przed wydaniem tytułu wykonawczego, a księga wieczysta nieruchomości była wolna od jakichkolwiek wzmianek, wskazujących na możliwość pokrzywdzenia. Wszystkie te okoliczności wskazują na to, że pozwana nie mogła mieć świadomości pokrzywdzenia wierzycieli przez dłużnika nawet, gdyby ta nastąpiła.

Stanowiska Sądu nie zmienia przy tym podnoszona przez stronę powodową okoliczność, że córka pozwanej dokonała czynności prawnej z dłużnikiem, przedmiotem której była jego inna nieruchomość. Po pierwsze pozwana nie знаła szczegółów tejże transakcji, a po drugie raz jeszcze podkreślić trzeba, iż zawierając umowę sprzedaży mieszkania oraz nieruchomości garażowej motywowana była pomocą bratu w spłacie wierzytelności, zatem nawet fakt dowiedzenia się o transakcji córki nie mogła być podstawą do przyjęcia o świadomości pozwanej co do pokrzywdzenia wierzycieli.

W tej sytuacji, wobec niespełnienia przesłanek 527 § 1 k.c., powództwo podlegało oddaleniu (punkt 1).

Rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w punkcie 2. znalazło swoją podstawę w ogólnej zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Strona powodowa przegrała proces w całości, zatem winna zwrócić poniesione przez pozwaną koszty procesu. Na zasądzoną od strony powodowej na rzecz pozwanej sumę złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej, ustalone w oparciu o stawkę minimalną z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U z dnia 5 listopada 2015 r.) w wysokości 7.200,00 zł, oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa.

SSO Sławomira Hańczewska